

Πρὸς Τίτον

Παῦλος, δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ πίστιν **1**
 ἐκλεκτῶν¹ θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν² ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν,³ ἐπ' **2**
 ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο⁴ ὁ ἀψευδὴς⁵ θεὸς πρὸ χρόνων
 αἰωνίων, ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι **3**
 ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν⁷ τοῦ σωτῆρος⁸ ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ⁹ **4**
 γνησίῳ¹⁰ τέκνῳ κατὰ κοινὴν¹¹ πίστιν: χάρις, ἔλεος,¹² εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος⁸ ἡμῶν.

Τούτου χάριν¹³ κατέλιπόν¹⁴ σε ἐν Κρήτῃ,¹⁵ ἵνα τὰ λείποντα¹⁶ **5**
 ἐπιδιορθώσῃ,¹⁷ καὶ καταστήσῃς¹⁸ κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ
 σοι διαταξάμην:¹⁹ εἴ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος,²⁰ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, **6**
 τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ²¹ ἀσωτίας²² ἢ ἀνυπότακτα.²³ Δεῖ **7**
 γὰρ τὸν ἐπίσκοπον²⁴ ἀνέγκλητον²⁰ εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμου:²⁵ μὴ
 αὐθάδῃ,²⁶ μὴ ὀργίλον,²⁷ μὴ πάροινον,²⁸ μὴ πλήκτην,²⁹ μὴ
 αἰσχροκερδῆ,³⁰ ἀλλὰ φιλόξενον,³¹ φιλάγαθον,³² σώφρονα,³³ δίκαιον, **8**
 ὅσιον,³⁴ ἐγκρατῆ,³⁵ ἀντεχόμενον³⁶ τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ **9**

¹ ἐκλεκτός, chosen, elect. ² ἐπίγνωσις, εὖ, knowledge, discernment. ³ εὐσέβεια, εὖ, godliness, piety. ⁴ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁵ ἀψευδής, unable to lie, truthful. ⁶ κήρυγμα, τό, proclamation, preaching. ⁷ ἐπιταγή, ἡ, command, commandment. ⁸ σωτήρ, ἡ, savior, deliverer. ⁹ Τίτος, οὗ, Titus. ¹⁰ γνήσιος, genuine, true. ¹¹ κοινός, common, unclean. ¹² ἔλεος, οὗ, pity, mercy. ¹³ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁴ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁵ Κρήτη, ἡ, Crete. ¹⁶ λείπω, leave, leave behind. ¹⁷ ἐπιδιορθώω, set right, correct in addition. ¹⁸ καθίστημι, set, constitute. ¹⁹ διατάσσω, command, give orders to. ²⁰ ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ²¹ κατηγορία, εὖ, accusation, charge. ²² ἀσωτία, εὖ, dissipation, debauchery. ²³ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ²⁴ ἐπίσκοπος, οὗ, superintendent, overseer. ²⁵ οἰκονόμος, οὗ, manager, steward. ²⁶ αὐθάδης, self-willed, stubborn. ²⁷ ὀργίλος, inclined to anger, quick tempered. ²⁸ πάροινος, οὗ, addicted to wine, drunken. ²⁹ πλήκτης, οὗ, bully, contentious person. ³⁰ αἰσχροκερδής, greedy of base gain, avaricious. ³¹ φιλόξενος, hospitable. ³² φιλάγαθος, loving what is good. ³³ σώφρων, self-controlled, sensible. ³⁴ ὅσιος, righteous, pious. ³⁵ ἐγκρατής, self-controlled, disciplined. ³⁶ ἀντέχουμαι, hold, hold fast.

λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ¹ τῇ
 ὑγιαίνουσῃ,² καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας³ ἐλέγχειν.⁴

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι,⁵ ματαιολόγοι⁶ καὶ φρεναπάται,⁷ 10
 μάλιστα⁸ οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν:⁹ οἵτινες ὅλους οἴκους 11
 ἀνατρέπουσιν,¹⁰ διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ¹¹ κέρδους¹² χάριν.¹³ 12
 Εἰπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρητὲς¹⁴ αἰεὶ¹⁵ ψεύσται,¹⁶
 κακὰ θηρία, γαστέρες¹⁷ ἀργαί.¹⁸ Ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής.¹⁹ Δι' 13
 ἣν αἰτίαν²⁰ ἔλεγχε⁴ αὐτοὺς ἀποτόμως,²¹ ἵνα ὑγιαίνωσιν² ἐν τῇ πίστει, 14
 μὴ προσέχοντες²² Ἰουδαϊκοῖς²³ μύθοις,²⁴ καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων
 ἀποστρεφομένων²⁵ τὴν ἀλήθειαν. Πάντα μὲν καθαρὰ²⁶ τοῖς καθαροῖς: 15
 τοῖς δὲ μεμιασμένοις²⁷ καὶ ἀπίστοις²⁸ οὐδὲν καθαρὸν:²⁶ ἀλλὰ
 μεμιάνται²⁷ αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς²⁹ καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν³⁰ 16
 εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ³¹ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς³² καὶ
 πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.³³

Σὺ δὲ λάλει ἅ πρέπει³⁴ τῇ ὑγιαίνουσῃ² διδασκαλίᾳ:¹ πρεσβύτας³⁵ 2
 νηφαλέους³⁶ εἶναι, σεμνοῦς,³⁷ σώφρονας,³⁸ ὑγιαίνοντας² τῇ πίστει, τῇ
 ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ: πρεσβύτιδας³⁹ ὡσαύτως⁴⁰ ἐν καταστάματι⁴¹ 3

¹ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ² ὑγιαίνω, be in good health, am well. ³ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ⁴ ἐλέγχω, convict, reprove. ⁵ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ⁶ ματαιολόγος, ου, ό, talking idly, and empty talker. ⁷ φρεναπάτης, ου, ό, deceiver, misleader. ⁸ μάλιστα, especially, most of all. ⁹ ἐπιστομίζω, silence, stop the mouth. ¹⁰ ἀνατρέπω, overturn, upset. ¹¹ αἰσχρός, shameful, base. ¹² κέρδος, ους, τό, gain, profit. ¹³ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁴ Κρής, ητός, ό, Cretan. ¹⁵ αἰεὶ, always, ever. ¹⁶ ψεύστης, ου, ό, liar, deceiver. ¹⁷ γαστήρ, τρος, ἡ, belly, womb. ¹⁸ ἀργός, inactive, idle. ¹⁹ ἀληθής, true, unconcealed. ²⁰ αἰτία, ας, ἡ, cause, reason. ²¹ ἀποτόμως, severely, rigorously. ²² προσέχω, take head of, attend to. ²³ Ἰουδαϊκός, Jewish, Judaic. ²⁴ μῦθος, ου, ό, fable, myth. ²⁵ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ²⁶ καθαρός, clean, pure. ²⁷ μαιίνω, stain, defile. ²⁸ ἄπιστος, unbelieving, faithless. ²⁹ νοῦς, ό, mind, reasoning faculty. ³⁰ ὁμολογέω, confess, profess. ³¹ βδελυκτός, abhorrent, detestable. ³² ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ³³ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ³⁴ πρέπω, be clearly seen, be fitting. ³⁵ πρεσβύτης, ου, ό, old man. ³⁶ νηφαλέος, sober, temperate. ³⁷ σεμνός, honorable, dignified. ³⁸ σώφρων, self-controlled, sensible. ³⁹ πρεσβύτις, ιδος, ἡ, older woman, elderly lady. ⁴⁰ ὡσαύτως, likewise. ⁴¹ κατάστημα, τος, τό, behavior, demeanor.

ἱεροπρεπεῖς,¹ μὴ διαβόλους, μὴ οἷνῳ πολλῷ δεδουλωμένας,²
 καλοδιδασκάλους,³ ἵνα σωφρονίζωσιν⁴ τὰς νέας⁵ φιλάνδρους⁶ εἶναι, ⁴
 φιλοτέκνους,⁷ σώφρονας,⁸ ἁγνάς,⁹ οἰκουρούς,¹⁰ ἀγαθὰς, ⁵
 ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ
 βλασφημῇται: τοὺς νεωτέρους⁵ ὡσαύτως¹¹ παρακάλει σωφρονεῖν:¹² ⁶
 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος¹³ τύπον¹⁴ καλῶν ἔργων, ἐν τῇ
 διδασκαλίᾳ¹⁵ ἀδιαφθορίαν,¹⁶ σεμνότητα,¹⁷ ἀφθαρσίαν,¹⁸ λόγον ὑγιῆ,¹⁹ ⁸
 ἀκατάγνωστον,²⁰ ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας²¹ ἐντραπῇ,²² μηδὲν ἔχων περὶ
 ἡμῶν λέγειν φαῦλον.²³ Δούλους ἰδίοις δεσπόταις²⁴ ὑποτάσσεσθαι, ἐν ⁹
 πᾶσιν εὐαρέστους²⁵ εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας,²⁶ μὴ νοσφιζομένους,²⁷ ¹⁰
 ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους²⁸ ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν¹⁵
 τοῦ σωτῆρος²⁹ ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν³⁰ ἐν πᾶσιν. Ἐπεφάνη³¹ γὰρ ἡ ¹¹
 χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος³² πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα³³ ἡμᾶς ἵνα, ¹²
 ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν³⁴ καὶ τὰς κοσμικὰς³⁵ ἐπιθυμίας,
 σωφρόνως³⁶ καὶ δικαίως³⁷ καὶ εὐσεβῶς³⁸ ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ¹³
 προσδεχόμενοι³⁹ τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν⁴⁰ τῆς δόξης τοῦ
 μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος²⁹ ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ¹⁴
 ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται⁴¹ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας,⁴² καὶ

¹ ἱεροπρεπής, reverent. ² δουλόω, enslave, bring under subjection. ³ καλοδιδάσκαλος, teaching what is good. ⁴ σωφρονίζω, encourage, advise. ⁵ νέος, new, young. ⁶ φίλανδρος, love for a husband. ⁷ φιλοτέκνος, loving one's children. ⁸ σώφρων, self-controlled, sensible. ⁹ ἁγνός, pure, holy. ¹⁰ οἰκουρός, housekeeper. ¹¹ ὡσαύτως, likewise. ¹² σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ¹³ παρέχω, offer, afford. ¹⁴ τύπος, οὗ, ὁ, mark, example. ¹⁵ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁶ ἀδιαφθορία, ας, ἡ, incorruptibility, soundness. ¹⁷ σεμνότης, ητος, ἡ, seriousness, dignity. ¹⁸ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ¹⁹ ὑγιής, whole, healthy. ²⁰ ἀκατάγνωστος, beyond reproach, uncondemned. ²¹ ἐναντίος, opposite, hostile. ²² ἐντρέπω, turn about, reverence. ²³ φαῦλος, worthless, bad. ²⁴ δεσπότης, οὗ, ὁ, master, lord. ²⁵ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ²⁶ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ²⁷ νοσφίζω, rob, set apart. ²⁸ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ²⁹ σωτῆρ, ἦρος, ὁ, savior, deliverer. ³⁰ κοσμέω, adorn, put into order. ³¹ ἐπιφαίνω, appear, shine. ³² σωτήριος, saving, bringing salvation. ³³ παιδεύω, teach, educate. ³⁴ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ³⁵ κοσμικός, earthly, worldly. ³⁶ σωφρόνως, soberly, sensibly. ³⁷ δικαίως, righteously, justly. ³⁸ εὐσεβῶς, in a godly manner, piously. ³⁹ προσδεχόμεναι, receive, wait for. ⁴⁰ ἐπιφάνεια, ας, ἡ, appearance, appearing. ⁴¹ λυτρώω, ransom, liberate. ⁴² ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity.

καθαρίσῃ ἐαυτῷ λαὸν περιούσιον,¹ ζήλωτὴν² καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε³ μετὰ πάσης ἐπιταγῆς.⁴ 15

Μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.⁵

Ὑπομίμησκέ⁶ αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν,⁷ 3

πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς⁸ εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, 2

ἀμάχους⁹ εἶναι, ἐπεικεῖς,¹⁰ πᾶσαν ἐνδεικνυμένους¹¹ πραότητα¹² πρὸς

πάντας ἀνθρώπους. Ἡμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι,¹³ ἀπειθεῖς,¹⁴ 3

πλανώμενοι, δουλεύοντες¹⁵ ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς¹⁶ ποικίλαις,¹⁷ ἐν

κακίᾳ¹⁸ καὶ φθόνῳ¹⁹ διάγοντες,²⁰ στυγητοί,²¹ μισοῦντες ἀλλήλους. 4

Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης²² καὶ ἡ φιλανθρωπία²³ ἐπεφάνη²⁴ τοῦ σωτῆρος²⁵

ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, 5

ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον²⁶ ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ²⁷

παλιγγενεσίας²⁸ καὶ ἀνακαινώσεως²⁹ πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν³⁰ 6

ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως,³¹ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος²⁵ ἡμῶν, ἵνα 7

δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι³² γενώμεθα κατ' ἐλπίδα

ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε 8

διαβεβαιουῖσθαι,³³ ἵνα φροντίζωσιν³⁴ καλῶν ἔργων προῖστασθαι³⁵ οἱ

¹ περιούσιος, chosen, special. ² ζήλωτης, οὐ, ὁ, Zealot, zealot. ³ ἐλέγχω, convict, reprove. ⁴ ἐπιταγή, ἡς, ἡ, command, commandment. ⁵ περιφρονέω, disregard, look down on. ⁶ ὑπομιμνήσκω, remind, remember. ⁷ πειθαρχέω, obey authority, obey one in authority. ⁸ ἐτοιμος, ready, prepared. ⁹ ἄμαχος, uncontentious, peaceable. ¹⁰ ἐπεικής, yielding, gentle. ¹¹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ¹² πραΰτης, mildness, gentleness. ¹³ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁴ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ¹⁵ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁶ ἡδονή, ἡς, ἡ, pleasure, lust. ¹⁷ ποικίλος, varied, manifold. ¹⁸ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹⁹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²⁰ διάγω, spend one's life, live. ²¹ στυγητός, hateful, loathsome. ²² χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²³ φιλανθρωπία, ας, ἡ, (loving) kindness, love for mankind. ²⁴ ἐπιφαίνω, appear, shine. ²⁵ σωτήρ, ἦρος, ὁ, savior, deliverer. ²⁶ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ²⁷ λουτρόν, οὔ, τό, bath, washing. ²⁸ παλιγγενεσία, ας, ἡ, renewal, rebirth. ²⁹ ἀνακαινώσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ³⁰ ἐκχέω, pour out, shed. ³¹ πλουσίως, richly, abundantly. ³² κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ³³ διαβεβαιόμαι, speak confidently, insist. ³⁴ φροντίζω, be intent on, be careful about. ³⁵ προῖστημι, rule.

πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά ἐστιν τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα¹ τοῖς
 ἀνθρώποις· μωρὰς² δὲ ζητήσεις³ καὶ γενεαλογίας⁴ καὶ ἔρεις⁵ καὶ μάχας⁶ 9
 νομικὰς⁷ περιῖστασο·⁸ εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς⁹ καὶ μάταιοι.¹⁰ Αἰρετικὸν 10
 ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν¹² παραιτοῦ,¹³ εἰδὼς ὅτι 11
 ἐξέστραπτai¹⁴ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει, ὡν αὐτοκατάκριτος.¹⁵
 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν¹⁶ πρὸς σε ἢ Τυχικόν,¹⁷ σπούδασον¹⁸ ἐλθεῖν πρὸς 12
 με εἰς Νικόπολιν·¹⁹ ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.²⁰ Ζηνᾶν²¹ τὸν 13
 νομικὸν⁷ καὶ Ἀπολλῶ²² σπουδαίως²³ πρόπεμψον,²⁴ ἵνα μηδὲν αὐτοῖς
 λείπῃ.²⁵ Μανθανέτωσαν²⁶ δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι²⁷ καλῶν ἔργων 14
 προῖστασθαι²⁸ εἰς τὰς ἀναγκαίας²⁹ χρείας, ἵνα μὴ ᾧσιν ἄκαρποι.³⁰
 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι τοὺς φιλοῦντας³¹ ἡμᾶς ἐν 15
 πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ ὠφέλιμος, useful, profitable. ² μωρός, foolish, stupid. ³ ζήτησις, εως, ἡ, debate, controversy. ⁴ γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy. ⁵ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ⁶ μάχη, ης, ἡ, fight, conflict. ⁷ νομικός, pertaining to the law. ⁸ περιῖστημι, stand around, avoid. ⁹ ἀνωφελής, unprofitable, useless. ¹⁰ μάταιος, vain, useless. ¹¹ αἰρετικός, factious, causing division. ¹² νοουθεσία, ας, ἡ, admonition, instruction. ¹³ παραιτέομαι, make excuse, refuse. ¹⁴ ἐκστρέφω, turn aside, pervert. ¹⁵ αὐτοκατάκριτος, self-condemned. ¹⁶ Ἀρτεμάς, ᾱ, ὁ, Artemas. ¹⁷ Τυχικός, οὔ, ὁ, Tychicus. ¹⁸ σπουδάζω, hasten, be eager. ¹⁹ Νικόπολις, εως, ἡ, Nicopolis. ²⁰ παραχειμάζω, winter, pass the winter. ²¹ Ζηνᾶς, ᾱν, ὁ, Zenas. ²² Ἀπολλῶς, ὁ, Apollos. ²³ σπουδαίως, with haste, diligently. ²⁴ προπέμπω, send before, send forth. ²⁵ λείπω, leave, leave behind. ²⁶ μανθάνω, learn, ascertain. ²⁷ ἡμέτερος, our, our own. ²⁸ προῖστημι, rule. ²⁹ ἀναγκαῖος, necessary, essential. ³⁰ ἄκαρπος, unfruitful, barren. ³¹ φιλέω, love, kiss.